

1. Valikuprotsessi eesmärk

- 1.1. Valikuprotsessi eesmärk on suunata valdkondlikult prioriteetsed, mõju ning kvaliteedi parendamise vajadusega ennetus- ja abistamise tegevused ennetuse teadusnõukogu (edaspidi ETN) hindamisele.
- 1.2. Valikuprotsess loob läbipaistva ja põhjendatud korra piiratud ressursside tingimustes, tagades tasakaalu probleemide ärahoidmiseks tehtavate tegevuste ning abistamise ja järeltegevuste vahel.

2. Hindamisele esitamine

- 2.1. Ennetustegevusi saavad esitada tõendatuse taseme hindamiseks Tervise Arengu Instituudi kodulehel ([Ennetuse teadusnõukogu | Tervise Arengu Instituut \(TAI\)](#)) nii ennetustegevustega seotud osalised kui teised, kes ei ole tegevusega seotud.
- 2.2. Ennetustegevuste hindamine on avatud kõigile.
- 2.3. Hindamisele esitamise julgustamiseks ei korjata esitaja kohta andmeid, et säiliks anonüümsuse võimalus.
- 2.4. Hindamisele saab esitada nii probleemide ärahoidmiseks tehtavaid tegevusi kui ka abistamisele suunatud tegevusi.
- 2.5. Kõik esitatud tegevused lisatakse ootejärjekorda esitatud aasta järgi.
- 2.6. ETN juht koondab hindamisele esitatud tegevustest ülevaate ja edastab selle valdkonnaülese ennetuse juhtrühmale (edaspidi VÜE) hiljemalt jooksva aasta 1. novembriks.
- 2.7. VÜE otsustab ettepanekute laekumisest hiljemalt kahe kuu jooksul, milliseid ennetustegevusi kutsuda hindamisele.
- 2.8. VÜE täiendab hindamisele esitatud tegevuste kohta puuduoleva info.
- 2.9. Ennetustegevuste hindamisele sisenemise kriteeriumid:
 - 2.9.1. kui uurimis- või arendusprotsess on pooleli, siis lepitakse hindamisele võtmine kokku VÜE-s;
 - 2.9.2. tegevust ei võeta hindamisele, kui pole selge, kas tegevust aktiivselt rakendatakse või mitte;
 - 2.9.3. ühekordsed tegevused võetakse hindamisele kui nad on kaua kestnud ja kaasanud suurt sihtrühma;
 - 2.9.4. ennetustegevuse kohta uuringute olemasolu või nende puudumine ei mõjuta hindamisele sisenemist, sest mitmel laialdaselt rakendatud tegevusel võivad uuringud puududa, kuigi hindamisvajadus on kõrge.

3. Ennetustegevuste hindamine

- 3.1. Hinnatavate tegevuste arv sõltub Ennetuse teadusnõukogu rahastusest. Hetkel rahastatakse Sotsiaalministeeriumi poolt riigieelarvest kuni 12 tegevuse hindamist aastas. 2027. aastast on võimalik soovijatel osta eraldiseisva tasulise teenuse hindamist. See võib mõjutada riigieelarvest rahastatud sekkumiste arvu.
- 3.2. Ennetustegevuste hindamisele esitamiseks kasutatakse järgmist punktipõhist süsteemi, milles on võimalik saada 0-4 punkti:
 - 3.2.1. Riiklik rahastus. Tegevusel on rahastus riigieelarvest, välisvahendite riigi osalus, riigi projektipõhine tugi või strateegiline rahastus (1 punkt);

- 3.2.2. Kättesaadavus ja ulatus. Tegevus on laialt rakendatud, nt mitmes piirkonnas kättesaadav või suurele osale tegevuse sihtrühmast (1 punkt);
- 3.2.3. Võimalikud eetilised küsitavused: sihtrühma autonoomia osalemiseks on piiratud, nt sihtrühm ei saa vabatahtlikult otsustada osalemist või osalemisest loobumist; osalemise otsuse teevad täiskasvanud laste või eestkostetavate eest; tekkinud on ennetustegevuse kohta küsimusi, nt kahtlus, et tegevus võib tekitada kannatusi või kahju, sildistada või stigmatiseerida osalejaid, või eksida inimõiguste sh võrdse ja õiglase kohtlemise vastu. Eetilised küsitavused esinevad (1 punkt);
- 3.2.4. Rakendamise aeg Eestis. Tegevust on Eestis üle 5 aasta ellu viidud ja selle mõju ega kasu ei ole uuritud (1 punkt).

4. Kordushindamise valikukriteeriumid

- 4.1. Kordushindamisele kutsutakse tegevused, mis:
 - 4.1.1. on kasutusel;
 - 4.1.2. on teinud arendustööd või uuringuid ETN soovitude põhjal;
 - 4.1.3. eelmisest hindamisest on möödunud vähemalt 5 aastat või on ilmunud olulised asjaolud, mis muudavad vajalikuks hindamise läbiviimise enne viie aasta täitumist.
- 4.2. Kui kordushindamist vajavaid tegevusi on rohkem kui maht lubab, kasutatakse sama ülalpool kirjeldatud punktisüsteemi otsuse langetamiseks.

5. Hindamise käik

- 5.1. VÜE sekretariaadi poolt antakse ennetustegevusele punktisüsteemi järgi punkt selle info põhjal, mis on sekkumise kohta teada. Kui info ei ole teada, siis kogutakse VÜE poolt lisainfot, et saaks punktisüsteemis hinnangu anda.
- 5.2. Kui ühe haldusala poolt on võrdse punktisummaga mitu tegevust, siis peavad halduslasse jäävad asutuste ning ministeeriumi ametnikud enne töörühma kohtumist otsustama, millised tegevused esitatakse sellel aastal hindamisele.
- 5.3. Punktide andmise järgselt toimub VÜE-s arutelu ning arutelu käigus otsustatakse konsensuslikult, millised tegevused lähevad hindamisele. Arutelu käigus kaalutakse järgnevaid nüansse:
 - 5.3.1. Võimalusel on hinnatavate sekkumiste seas tegevusi erinevate ministeeriumite vastutusaladest.
 - 5.3.2. Võimalusel on hinnatavate tegevuste seas nii probleemi ära hoidmise kui abistamise tegevusi.
 - 5.3.3. Võimalusel on hinnatavate tegevuste seas eri keskkondades elluviidavaid tegevusi, sh nt peres, haridusasutustes, kogukonna vms keskkonnas läbiviidavaid tegevusi.
 - 5.3.4. Võimalusel arvestatakse hindamise valikul sihtrühma haavatavuse ning katmata vajadustega, nt tegevus on suunatud sihtrühmale või probleemile, mis on varasemalt hindamata või kelle puhul on näha, et tegevuse hindamata jätmisel võivad olla kiiresti tekkivad negatiivsed tagajärjed.
 - 5.3.5. Võimalusel on hinnatavate tegevuste seas neid, kes on end ise esitanud hindamisele.
 - 5.3.6. Võimalusel on hinnatavate tegevuste seas neid, mida rahastatakse riigi poolt tähtajaliselt avatud taotlusvoorude või strateegiliste partnerluste kaudu.
 - 5.3.7. Võimalusel on hinnatavate tegevuste seas eelnevatel aastatel esitatud, kuid hindamise mitte jõudnud tegevused.
 - 5.3.8. Võimalusel on hinnatavate sekkumiste seas kordushinnatavad tegevused.

6. Tõendatuse taseme hindamisele minevate tegevuste otsustamine

VÜE sekretariaat koostab valiku protsessi ning otsuse kohta selgituse, mis edastatakse kõigile VÜE liikmetele ja ETN juhile.

7. Tõendatuse taseme hindamisele minevate sekkumiste otsuse avalikustamine

Otsus avaldatakse Justiitsministeeriumi veebilehel <https://www.justdigi.ee/ennetusnoukoogu>

8. Hindamisele kutsumine ja loobumine

8.1. Hindamisele kutsumise teeb ETN juht.

8.2. Hindamisele kutsumine, loobumine ja tulemuste vaidlustamine on täpsemalt lahti kirjutatud.

9. Dokumenteerimine

VÜE kinnitatud valikud dokumenteeritakse protokollina.